

Kuopion kaupunki, arviointi- ja ohjauskäynti 2023

Arviointi- ja ohjauskäyntien kohdeviranomainen	Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuolto
Kokouspaikka	Teams-yhteys
Arviointi- ja ohjauskäynneillä läsnä olleet kohdeviranomaisen edustajat	Tarja Hartikainen, ympäristöterveyspäällikkö Tarja Toivainen, ympäristöterveystarkastaja Laura Paldanius, ympäristöterveystarkastaja Santtu Laitinen, ympäristöterveystarkastaja Pirkko Marin, ympäristöterveystarkastaja Matti Ruokolainen, ympäristöterveystarkastaja Heikki Kallunki, ympäristöterveystarkastaja, huoneistotiimin vetäjä Piia Vartiakoski, ympäristöterveystarkastaja Jyrki Hänninen, ympäristöterveystarkastaja Anne Toivanen, ympäristöterveystarkastaja Jaana Partanen, elintarviketarkastaja, elintarviketiimin vetäjä Isto Mononen, ympäristöterveystarkastaja, vesitiimin vetäjä Mikko Raatikainen, ympäristöterveystarkastaja
Arviointi- ja ohjauskäyntien tekijät	Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Lari Hölttä Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anneli Liljeroos Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anne-Kaarina Lyytinen Ylitarkastaja Matti Koskela
Arviointi- ja ohjauskäynneillä läsnä olleet muut viranomaisten edustajat	-
Arviointi- ja ohjauskäyntien päivämäärät	13.12.2023

Taustaa

Aluehallintovirasto teki alueensa kaikkiin valvontayksikköihin koko ympäristöterveydenhuollon kattaneen arviointi- ja ohjauskäynnin vuosien 2015 ja 2019 välisenä aikana. Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuoltoon käynti tehtiin syksyllä 2018. Vuonna 2020 aluehallintovirasto tarkasteli esittämiensä kehittämis- ja korjaustoimenpiteiden toteutumisesta kirjallisella selvityspyynnöllä. Tämän jälkeen aluehallintovirasto teki vielä kaksi muuta alueensa kaikkia valvontayksikköjä koskevaa arviointi- ja ohjauskäyntiä asiakirjatarkasteluina. Vuonna 2021 aluehallintovirasto kävi läpi alueensa kaikkien valvontayksiköiden ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmat. Seuraavana vuonna aluehallintovirasto tarkasteli valvontayksiköiden vuoden 2022 resurssitietoja (Vyha, valvontasuunnitelmat) sekä keväällä 2022 voimassa olleita delegointipäätöksiä ja maksutaksoja.

Tämän arviointi- ja ohjauskäynnin tavoitteena oli tarkastaa niiden vuoden 2018 arviointi- ja ohjauskäynnillä esitettyjen korjaavien toimenpiteiden sekä kehityskohteiden toteutuminen, joiden osalta ei saatu riittävää kirjallista selvitystä vuonna 2020. Arviointi- ja ohjaustilaisuudessa käytiin läpi myös vuoden 2022 asiakirjatarkastelussa (resurssit, delegoinnit, maksutaksat) esiin nousseita seikkoja ja keskusteltiin niiden taustalla olevista syistä. Lisäksi tilaisuudessa tarkasteltiin Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunnan aikavälillä 1.1.2020-14.7.2021 käsittelemiä asioita. Arviointi- ja ohjauskäynti toteutettiin Teams-yhteyksin.

Valvontayksikön kuulumiset

Tiimirakenne (elintarviketiimi, huoneistotiimi ja vesitiimi) on ollut toimiva. Tiimit pitävät säännöllisesti kokouksia ja toimivat varsin itsenäisesti. Koko yksikön kokouksia pidetään viikoittain, joka toinen viikko jutellaan kuulumiset ja joka toinen viikko on kokous asialistan kanssa. Lisäksi päällikkö ja tiiminvetäjät kokoustavat noin joka toinen kuukausi.

Valvontasuunnitelma 2024 oli menossa seuraavana päivänä (14.12.2023) lautakuntaan, kuten myös maksutaksan päivitys. Taksaan lisätään klinikkamaksut, jotka pitää periä Kuopion alueella, mutta maksuja ei nyt nosteta. Parveketupakointia koskevan kieltopäätöksen käsittelystä veloitetään yksi työtunti aiempaa enemmän. Myös vesilaitteiston käsittely tehdään maksulliseksi.

Tietosuoja oli dokumentoitu ja kaupunki oli järjestänyt asian tiimoilta koulutusta. CAF-laaturjestelmä on ollut laajasti käytössä Kuopion kaupungilla jo vuosia. Keväällä 2023 toteutettiin yksikössä itsearviointi kyseisen järjestelmän avulla. CAF-arvioinnit tehdään säännöllisesti. Sen rinnalle haluttiin myös valvontayksikön omat ohjeet, joita parhaillaan muokataan laaturjestelmämuotoon. Kun kokonaisuus saadaan valmiiksi, annetaan se myös muille valvontayksiköille käyttöön.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Resurssit, delegoinnit ja maksutaksat -arviointi

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteutti vuonna 2022 ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauskäynnin kaikkiin toimialueensa valvontayksiköihin asiakirjatarkastuksena. Aluehallintovirasto tarkasteli valvontayksiköiden vuoden 2022 resurssitietoja (Vyha, valvontasuunnitelmat) sekä keväällä 2022 voimassa olleita delegointipäätöksiä ja maksutaksoja. Lisäksi aluehallintovirasto hyödynsi taustoittavana tietona Vati-järjestelmän QV-raportteja.

Resurssit

Vuonna 2022 ympäristöterveydenhuoltoon oli käytettävissä 12,9 henkilötyövuotta. Kuopio on Itä-Suomen ainoa valvontayksikkö, jossa eläinlääkintähuolto hoidetaan ostopalveluna, joten resurssi käytettiin kokonaisuudessaan elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvontaan. Eläinlääkintähuolto ostettiin Siilinjärveltä sekä Tervosta ja osa elintarvikevalvonnasta Siilinjärveltä. Lisäksi Kuopio oli ostanut vuonna 2023 kontaktimateriaalivalvonnan yksityiseltä toimijalta ja aikoi jatkaa käytäntöä hyvien kokemusten pohjalta. Kuopio puolestaan myy Tervolle hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen (13) valvontaa. Ostopalveluna hankittu työpanos (htv) pitää Vyha-järjestelmän ohjeen mukaan ilmoittaa 'Resurssieja koskevat lisätiedot' -kohdassa, mutta näin ei oltu tehty. Pitää myös varmistaa, ettei Siilinjärvi tai Tervo ilmoita omissa Vyha-tiedoissaan sitä työaikaa, jonka se käyttää Kuopion kohteiden valvontaan. Sama koskee myös Kuopion ja Tervon välistä ostosopimusta hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvontaan liittyen.

[Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmassa 2020-2024 (päivitys 14.1.2023, s. 54) on kuvattu eläinlääkintähuollon sopimusperusteisuutta seuraavasti:

"Kuopion kaupunki tuottaa eläinlääkäripalvelut sopimusperusteisesti alueensa asukkaille. Kuopion kaupunki on tehnyt sopimuksen Siilinjärven ja Tervon kuntien kanssa eläinlääkintähuoltolain mukaisten palveluiden järjestämisestä.

Kuopio ostaa suurimman osan tarvitsemistaan eläinlääkintähuollon palveluista Siilinjärven kunnalta ja Siilinjärven ympäristölautakunnan hyväksymä eläinlääkintähuollon suunnitelma kuvaa yksityiskohtaisesti myös Kuopion alueella tuotetut palvelut. Kuopiolla on Siilinjärven kanssa sopimus eläinlääkintähuollon järjestämisestä ja sopimuksessa on sovittu, että Siilinjärvi laatii myös Kuopion eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman.

Sopimuksilla turvataan peruseläinlääkäripalvelut arkipäivisin sekä kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina. Siilinjärvelle on tämän yhteistyön takia syntynyt iso eläinlääkäriyksikkö, joka pystyy hyvin turvaamaan kunnalliset eläinlääkäripalvelut alueella. Isossa yksikössä virat on saatu täytettyä ja sijaisuudet hoidettua hyvin. Siilinjärven vastaava eläinlääkäri osallistuu Kuopion ympäristöterveydenhuollon epidemiaryhmän toimintaan. Tervo tuottaa entisen Karttulan alueelle tuotanto- ja suurelainpalvelut arkena ja päivystysaikana. Siilinjärvellä noin 6,8 praktiikkaa tekevän eläinlääkärin ja kahden valvontaeläinlääkärin työpanos kohdistuu Kuopion alueelle. Tervosta 0,5 eläinlääkäriä hoitaa Kuopiolle kuuluvan Karttulan alueen eläimiä. Kuopio korvaa tehtävän hoidosta aiheutuneet kustannukset."

Ympäristöterveyspäälliköllä ei ollut haastatuksen aikana käytettävissään tietoja siitä paljonko Siilinjärvellä käytetään resurssia Kuopion kohteiden valvontaan. Hän kuitenkin totesi, että valvontayksikön olisi hyvä tietää, millaisen vastineen se saa rahoilleen.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

[Valvontayksiköstä on 12.2.2024 kommentoitu, että jatkossa he kirjaavat Vyha-ohjeen mukaisesti omilla palkkalistoilla olevan henkilöstön työpanoksen oman yksikön tietoihin ja mainitsevat ulosmyynnin lisätiedoissa. Lisäksi he mainitsevat lisätiedoissa ulkopuolelta ostettavat resurssit, mutta eivät kirjaa niitä omiksi. Valvontasuunnitelman hyväksymisvaiheessa yksiköllä ei ole tiedossa, miten paljon kesäharjoittelijoihin varattua rahaa on käytössä, mutta yksikössä varaudutaan raportoimaan kesätyöntekijät osana avustavan henkilökunnan resurssia. (Aluehallintoviraston lisäys 26.2.2024: Pyydämme huomioimaan, että Vyha-ohjeen mukaan määräaikaisten työntekijöiden resurssia ei ilmoiteta, elleivät he ole viransijaisia).]

Käytännössä resurssimäärät saatiin laskemalla yhteen kokoaikaisten ja osa-aikaisten työmäärät. Kesätyöntekijöitä ei huomioitu suunnitelmassa, mutta toteumaan heidät laskettiin, mikä osaltaan voi selittää myös havaitut erot suunnitellun sekä toteutuneen resursoinnin välillä. Työaika kirjattiin työaikakirjanpitoon, mutta yleensä koko päivä merkittiin samalle toimialalle, vaikka tarkastajalla olisi ollut useamman toimialan tehtäviä. Poikkeuksiakin tosin oli.

Ruokaviraston valvontasuunnitelmaohjeessa on esitetty, mitä kaikkia valvonnan osa-alueita tulisi suunnitella ja resursoida. Myös 'ei-suunnitelmallisen' valvonnan kirjaaminen on tärkeää, jotta saadaan tehty työ näkyväksi. Käsitteet 'suunnitelmallinen valvonta' ja 'ei-suunnitelmallinen valvonta' eivät ole täysin yksiselitteisiä ja ne mielletään valvontayksiköissä eri tavoin. Siksi olisikin tärkeää, että valvontayksiköt kuvaisivat sekä valvontasuunnitelmassaan että toteumaraporteissaan, mitkä valvontatehtävistä luokitellaan 'suunnitelmallisiksi' ja mitkä 'ei-suunnitelmallisiksi'. Valvontayksikkö on sisällyttänyt valvontasuunnitelmaansa myös erillisen taulukon kaikesta sidosryhmäyhteistyöstä, jossa se on mukana. Sen avulla voidaan arvioida sidosryhmäyhteistyöhön käytettyä aikaa. Tätä voidaan pitää hyvänä käytäntönä.

Vuonna 2022 suunnitelmallinen valvonta pystyttiin tekemään kokonaan, mutta tuleva vuosi tulee olemaan taloudellisesti tiukka. Resurssit ovat tällä hetkellä hyvällä mallilla, joskin asukas- ja toimijamäärien kasvu haastavat nykyresursseja sekä viranomaistoiminnan tarvetta. Vuonna 2020 oli kaupungilla YT-neuvottelut, mistä seurasi irtisanomisia eikä virkoja saanut täyttää. Tätä valvontavelkaa on vieläkin jäljellä. Myös korona-ajasta jäi valvontavelkaa, mutta tämä on melkein saatu kurottua umpeen.

Resurssin siirtäminen toimialalta toiselle on mahdollista lähinnä häiriötilanteissa. Jos esimerkiksi käynnistyisi talousveteen liittyvä häiriötilanne, tulisi sen hoitoon siirtää resurssia muualta. Päiväkotitarkastusten yhteydessä tehdään usein myös tupakkatarkastus. Ennen kouluihin tehtiin terveydensuojelun ohella samaan aikaan elintarvikevalvonnan tarkastus, mutta ei enää nykyisin, koska aikataulutus on hankalaa. Tehtävankierto ei ole suosittua, koska syvempää osaamista on vain omalta alalta. Yhteistarkastuksia tehdään, jos se vain on mahdollista, mutta usein etenkin terveydensuojelun valvontakohteet (esimerkiksi koulu- tai päiväkotit) ovat niin laajoja, ettei yhtenä päivänä ehditä tehdä kuin yksi tarkastus. Yksikössä on hyvät mahdollisuudet erikoistumiseen ja sitä on myös hyödynnetty. Lisäksi tarkastajat ovat olleet mukana valtakunnallisissa keskusteluissa ja kehitysprojekteissa. Henkistä kuormitusta vähennetään muun muassa tiimipalaverissa ja ryhmäkehityskeskusteluissa. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan arvioidaan resurssien määrää ja mietitään toimenpiteitä, joilla mahdollista resurssivajetta pystyttäisiin korjaamaan. Yksikössä on annettu koulutusta haastavan asiakkaan kohtaamiseen, joskin tällaisia kohtaamisia on ollut vain vähän.

Ympäristöterveydenhuollon resursseista 45 prosenttia kohdentuu elintarvikevalvontaan. Pitkään tämä resurssi oli 6 henkilötyövuotta, mutta vuodelle 2023 se oli laskenut 0,4 henkilötyövuotta. Tämän arveltiin johtuvan osa-aikaisuuksista, kesätyöntekijöistä sekä eläköitymisestä johtuneista tehtävien siirroista. Elintarvikevalvontaresurssien määrää suhteessa kaikkiin olemassa oleviin valvontakohteisiin kuvaava suhdeluku oli 0,82 ja siten toiseksi paras Itä-Suomen alueella.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Ympäristöterveydenhuollon kokonaisresursseista noin 36 prosenttia kohdentuu terveydensuojeluvalvontaan. Vuonna 2022 ero valvontasuunnitelman ja Vyhan resurssitietojen välillä oli 0,7 henkilötyövuotta. Syitä kyseiseen eroon voi olla useampia, muun muassa osaaikaisuudet ja rekrytoinnit vuoden aikana. Terveydensuojelun resurssien määrää suhteessa kaikkiin olemassa oleviin valvontakohteisiin kuvaava suhdeluku oli 0,74 ja siten kolmanneksi heikoin Itä-Suomen alueella. Toimipaikkoja valvonta-alueella on toiseksi eniten. Vuoden 2022 toteuma (toteutuneet tarkastukset/suunnitellut tarkastukset) oli yli 90 prosenttia.

Tupakkalain valvontaan kohdentuu ympäristöterveydenhuollon kokonaisresurssista noin 4 prosenttia ja valvonnasta vastaa pääosin yksi tarkastaja. Sijaisuuden varmistamiseksi vastuuta tupakkalain valvonnasta laajennettiin, jolloin myös loma-aikoina oli paikalla asiaa tuntevia tarkastajia. Resurssia tupakkalain valvontaan oli aiemmin 0,5 henkilötyövuotta, joka lisääntyi vuonna 2022 kymmenyksellä kesätyöntekijän työpanoksen ansiosta. Käytössä oli 0,3 henkilötyöpäivää valvottavaa toimipaikkaa (myyntiluvan saaneet) kohden. Parveketupakointikieltoja oli tehty kuudessa vuodessa yhteensä 85 kappaletta.

Vaikka toimipaikkoja on valvonta-alueella runsaasti, ovat välimatkat valtaosaan kohteista suhteellisen lyhyitä. Tällöin kohteiden saavutettavuus on hyvä, mikä helpottaa resurssien tehokasta hyödyntämistä kaikilla toimialoilla.

Delegoinnit

Toimintasääntöä päivitettiin keväällä 2021 uuden elintarvikelain mukaiseksi. Tällöin yksikössä keskusteltiin toimintavarmuusasiasta pakkokeinojen osalta. Poissa olevan elintarviketarkastajan tilalle voidaan määrätä joku toinen tarkastaja. Seuraamusmaksu delegoitiin laajasti, koska arvioitiin, että olisi sujuvampaa, kun on kaikille delegoitu. Sitä ei ole kuitenkaan käytetty kertaakaan.

Terveydensuojelulain (763/1994) 48 pykälän mukainen virka-apu ja sitä koskeva delegointitarve on lainsäädännön muotoilun vuoksi tulkinnanvaraista. Itä-Suomen aluehallintovirasto pyysi virka-apupykälän delegoinnista Kuntaliiton näkemystä.

[Kuntaliitto antoi 1.12.2023 seuraavan vastauksen: "Mikäli tarkastustoiminta on kokonaisuudessaan delegoitu viranhaltijoille, voidaan katsoa, että virka-apupyynnö on osa tätä kokonaisuutta (eikä sen mainitseminen ole välttämätöntä). Toisaalta, jos yksikössä on pykäläkohtaisesti listattu viranhaltijoille delegoitavat asiat, olisi virka-apupyynnön hyvä näkyä tässä listauksessa."]

Aluehallintovirasto toteaa, että edellä mainittu Kuntaliiton linjaus on sovellettavissa myös *elintarvikelain (297/2021) 83 pykälän* sekä *tupakkalain (549/2016) 89 pykälän* mukaisesti virka-apua koskeviin delegointeihin. Lisäksi on syytä huomioida virka-apua koskevien pykälien sisällöllinen eroavaisuus: elintarvikelain mukaan valvontaviranomaisten on myös annettava toisilleen pyynnöstä virka-apua. Sen sijaan terveydensuojelu- ja tupakkalaeissa on kirjattu ainoastaan kunnan valvontaviranomaisen oikeudesta saada virka-apua.

Terveydensuojelulain pykälät 42.1 'Hautaamisesta aiheutuva haitta' ja 47.1 'Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus' delegoitiin vuoden 2018 AJO-käynnin jälkeen. Sen sijaan pykälää 49 'Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen' ei delegoitu. Tästä asiasta keskusteltiin jo vuonna 2018, jolloin asia jätettiin valvontayksikön pohdittavaksi eikä sitä edelleenkään katsota tarpeelliseksi delegoida, koska ulkopuolisia asiantuntijoita ei käytetä. Jos joskus ilmaantuu tarve ulkopuolisten asiantuntijoiden käytölle, pystyy lautakunta asian hoitamaan. Terveydensuojeluasetuksen 40.3 pykälää (Hautakammioon hautaaminen) ei delegoitu, koska Kuopiossa ei ole hautakammioita.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Tupakkalain valvonnan osalta Kuopiossa delegoitiin tarvittavat pykälät. Valvontayksikkö voi miettiä, onko pykälien 44 'Vähittäismyynnin luvanvaraisuus' ja 100a 'Vaatus turvaominaisuuden korvaamisesta tai muuttamisesta' delegointi tarpeellista.

Toimintasäännössä ei ollut mainittuna eri ympäristöterveydenhuollon lakien säädösnumeroita. Se olisi kuitenkin suositeltavaa.

Maksutaksat

Valvontayksiköllä on käytäntö, että toiminnan lopettamisen ilmoittamisesta peritään 'nollan euron' maksu. Perusteena on, että näin saadaan lopettamisilmoitukset helpommin ja näin myös Vati-järjestelmän tiedot pysyvät paremmin ajan tasalla. Käytäntö on toiminut hyvin eikä siitä ole tullut valituksia. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan 'nollan euron' maksu ei ole elintarvikelain hengen mukainen.

[Kuntaliitolta 18.12.2023 saadun kannanoton mukaan valvontayksikön on mahdollista määrätä toiminnan lopettamista koskevan ilmoituksen käsittelystä 0 euron maksu sillä perusteella, ettei elintarvikelaki määrää minimimaksusta. Taksapäätöksessä olisi kuitenkin hyvä perustella, miksi ilmoituksesta ei käytännössä peritä maksua (esimerkiksi saadaan paremmin lopettamisilmoituksia)]

Vuoden 2018 AJO-käynnillä ilmeni, ettei toimijoita laskutettu kaikissa tapauksissa todellisen tarkastukseen käytetyn ajan mukaisesti. Valvojat totesivat, että aina kuitenkin pysytään siinä hintahaarukassa, joka eri toimintatyypeille on maksutaksassa ilmoitettu. Ohjeiden yms. lukemiseen käytettyä aikaa ei laskuteta asiakkaalta. Haastavaksi asian tekee toisinaan se, että omasta toiminnasta (esimerkiksi ohjeisiin tai lakitaustaan perehtyminen) aiheutuvan ajankäytön erottaminen tosiasiallisesta tarkastus- ja valvontatoimesta (laskutettava aika) on vaikeaa. Tarkastuksilla on laskutettu ainoastaan yhden tarkastajan työpanos riippumatta siitä, montako tarkastajaa käynnillä on ollut mukana. Päällikkö pohti, että voisi ehkä olla pykälä, jossa huomioitaisiin, että jos toiminnanharjoittajan toiminnan seurauksena tarkastuksella tarvitaan useampi tarkastaja, voisi myös laskuttaa useamman tarkastajan työpanoksesta.

Terveydensuojelun maksujen osalta tilanne on Kuopiossa hyvä. Vuoden 2018 arviointi- ja ohjauskäynnin jälkeen oli tullut terveydensuojelulakiin muutoksia, jotka on huomioitu voimassa olevassa maksutaksassa. Valvontayksikössä oltiin tyytyväisiä vallitsevaan tilanteeseen. Perusmaksu toi hyvän lisän maksukertymään ja tulot tulivat suoraan ympäristöterveydenhuollon budjettiin.

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen taksaan lisättiin yhden työtunnin hinta ja myöhemmin tullaan lisäämään vielä toinen tunti. Tarkastusta koskevan kokonaissumman ilmaiseminen maksutaksassa tuntitaksan sijaan on koettu valvontayksikössä paremmaksi menettelyksi.

Muistutuksena valvontayksikölle Kuntaliiton suositus: muutoksenhakuohje on hyvä laittaa valvontayksikön nettisivuille ja taksaan linkki kyseisille nettisivuille.

[Valvontayksiköltä 12.2.2024 saadun tiedon mukaan muutoksenhakuohje on lisätty verkkosivuille keväällä 2023.]

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Kehittämisen- ja korjaustoimenpiteiden toteutumisen jälkivalvonta

Vuoden 2018 AJO-käynnillä kirjattiin terveydensuojeluvalvonnassa korjattavaksi: ”Häiriötilanteiden yhteistyö muiden valvontayksikköjen kanssa tulee kirjata suunnitelmaan”. Valvontayksikön vastauksessa kerrottiin, ettei yhteistyötä ollut kirjattu suunnitelmaan ja että puute pyritään korjaamaan vuoden 2021 aikana. Päällikkö kertoi, että asia on kirjattu häiriötilannesuunnitelmaan ja yhteistyö esimerkiksi Siilinjärven kanssa toimii myös käytännössä.

Arviointi- ja ohjaustilaisuudessa käsiteltiin esimerkinomaisesti erästä aiemmin tapahtunutta häiriötilannetta, jossa vedenjakelualue ulottuu kahden valvontayksikön alueelle. Arviointi- ja ohjauskäynnin yhteydessä käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, ettei tiedottamiseen liittyvistä vastuista ole kirjattu yhtenäistä toimintamallia liittyen tällaiseen vedenjakelualueen häiriötilanteeseen.

[Valvontayksiköltä 12.2.2024 saadun tiedon mukaan vesilaitosten häiriötilanteissa tiedottamisesta sovitaan tapauskohtaisesti, mikäli vesilaitos ja verkostot sijoittuvat useamman yksikön alueelle. Tiedottamisesta on sovittu viime vuosina sujuvasti yksiköiden välillä.]

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan yhteiset rajapinnat sekä vastuut tulisi selvittää sekä kirjata, jotta kyseisen kaltaisten ”rajatapausten” hoitaminen myös häiriötilanteissa olisi selkeää ja linjakasta. Tämä edesauttaa myös viestinnän ja tiedottamisen suunnittelua sekä toimeenpanoa. Myös *talousvesiasetuksen (1352/2015, muutos 683/2017) 13 §:n* kohdat 2, 3 ja 4 edellyttävät näiden asioiden kirjaamista talousveden häiriötilannesuunnitelmaan. Asiasta on mainittu myös vuoden 2018 ajokäynnin aikana. Tilanne ei näytä korjaantuneen.

[Valvontayksikön 12.2.2024 antaman selvityksen mukaan edellä mainitut asiat tullaan kirjaamaan asetuksen mukaisesti häiriötilannesuunnitelmaan.]

Vuoden 2018 AJO-käynnillä oli kiinnitetty elintarvikevalvonnan riskiperusteisuuden osalta huomiota, että jotkut Oiva-rivit olivat voineet jäädä tarkastamatta tai niitä ei oltu ehditty tarkastamaan niin perusteellisesti kuin Oiva-ohjeen mukaan on tarkoitettu. Valvontayksikön mukaan rivikattavuuteen oli sitemmin tullut parannusta ja pyrittiin tarkastamaan kaikki rivit. Aiempien tarkastuskertomusten avulla selvitettiin, mitkä Oiva-rivit olivat vielä tarkastamatta. Yksittäisen Oiva-rivin sisällön osalta oli joskus hankalaa arvioida, kuinka perusteellisesti kaikki asiat pitää huomioida. Valvojat totesivat, että Oiva-ohjeisiin oli myös tullut muutoksia ja tarkastettavia rivejä oli vielä aiempaa enemmän. Tarkastuksilla meni paljon aikaa, mikä saattoi valvojien mielestä toisinaan johtaa tilanteeseen, missä joku suunnitelluista Oiva-riveistä jäi tarkastamatta. Esimerkiksi jäljitettävyyssi asioiden tarkastaminen koettiin turhauttavaksi jokaisessa yksittäisessä ketjun liikkeessä, koska toteutus on niissä kaikissa samanlainen.

Vuonna 2018 valvontayksikössä oli arvioitu, että tarkastusten yhtenäisyyttä saattoi heikentää se, ettei kaikista tarkastettavista asioista ollut ollut riittävästi ohjeita. Viime vuosina oli ollut hyviä Ruokaviraston koulutuksia VASU-painopistealueista (kunnossa- ja puhtaanapito, lämpötilan hallinta) ja myös pariauditoiteja oli jatkettu. Valvontayksikkö oli laatinut tarjoilupaikoille oman tarkastuslomakkeen. Lisäksi Pikantin keskustelupalstat ja Ruokaviraston valvontaverkostot olivat lisänneet tarkastusten yhtenäisyyttä sitten vuoden 2018. Valvojat keskustelivat linjanvedoista tiimipalavereissa ja tarvittaessa muulloinkin Teamsin välityksellä. Keskustelujen ansiosta tiiminvetäjällä oli hyvä näkemys yhtenäisistä tulkinnoista.

Tupakkalain valvonnan osalta asiat olivat kunnossa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Toimielin, päätökset ja tiedoksiannot

Aluehallintovirasto päätti tehdä taustoittavan selvityksen lautakuntien ja jaostojen päätöksenteosta sekä tiedoksisaanista. Tarkastelu tehtiin edellisen ohjelmakauden (2015–2019) aikana toteutettujen arviointi- ja ohjauskäyntien seurauksena. Aluehallintovirasto kävi vuonna 2022 läpi kaikkien toimialueellaan ympäristöterveydenhuollosta vastaavien lautakuntien ja jaostojen pöytäkirjat 1.1.2020 ja 14.7.2021 väliseltä ajalta. Useammassa valvontayksikössä oli todettu laajan delegoinnin osaltaan johtaneen siihen tilanteeseen, että lautakunnan tai jaoston ratkaisuvallta sekä tiedoksisaanointi oli kaventunut merkittävästi. Tehty selvitys ja sen aihe liittyy tiiviisti myös vuonna 2022 toteutettuun resursseja, delegointeja ja maksutaksoja käsitelleeseen asiakirjatarkasteluun ja erityisesti sen delegointiosioon. Vaikka selvitys kuvaa ensisijaisesti vuosien 2020–2021 tilannetta, on sitä voitu hyödyntää luottamushenkilöiden kanssa käydyissä keskusteluissa.

Lautakunnan edustajat oli kutsuttu AJO-käyntiin, mutta heitä ei osallistunut siihen.

Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävistä yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien alueella mutta vain Kuopion kaupungin alueella elintarvikevalvonnan, terveydensuojeluviranomaisen, eläinlääkintähuollon ja eläinsuojelun tehtävistä. Tämä järjestely on erikoinen, mutta ympäristöpäälliköltä saadun selvityksen perusteella asiaan ei ole huomautettavaa.

[Ympäristöterveyspäälliköltä (2.1.2024) saadun selvityksen mukaan Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien välillä on yhteistoimintasopimus ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan palveluiden järjestämisestä (1.1.2020) ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen lainsäädännössä määritellyistä tehtävistä. Kuopion kaupungin hallintosääntö (1.12.2023) 8 §:n mukaisesti ”ympäristö- ja rakennuslautakunta vastaa kaupunkiympäristön palvelualueella ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluista. Lautakunta vastaa tässä ominaisuudessa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävistä yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien alueella sekä Kuopion kaupungin alueella elintarvikevalvonnan, terveydensuojeluviranomaisen, eläinlääkintähuollon ja eläinsuojelun tehtävistä.” Lisäksi Kuopion kaupungin kaupunkiympäristön palvelualueen toimintasääntö (1.3.2023) sisältää toimivallan siirrot yksityiskohtaisesti toimielimelle sekä viranhaltijoille.]

Lautakunta vastaa viime kädessä käsiteltävistä asioista sekä lainsäädännön toimeenpanosta, joten aluehallintovirastoa kiinnosti, miten paljon ympäristöterveydenhuollon asioita nykyisin käsitellään lautakunnassa, kuinka ajantasainen tilannekuva luottamushenkilöillä on valmisteltavista ja ratkaistavista asioista sekä millaista tukea viranhaltijat saavat luottamushenkilöiltä lainsäädännön toimeenpanoon liittyen. Koska lautakunnan jäsenet ovat pääosin maallikkoja, joten viime kädessä viranhaltija vastaa tehdyistä päätöksistä. Delegoituja asioita on päälliköllä ja tarkastajilla paljon, jolloin paljon vastuuta on muilla kuin lautakunnalla.

Aluehallintoviraston selvityksen mukaan vuosina 2020–2021 lautakunnassa oli käsitelty kovin vähän ympäristöterveydenhuollon asioita. Ympäristöterveyspäällikön mukaan osa asioista saatetaan käsitellä niin sanottuina ”pehmeinä asioina”, jolloin ne eivät tule asialistalle näkyviin yksittäisinä pykälinä. Päällikkö esittelee lautakunnalle valvontasuunnitelman, toteuman arvioinnin, erilaisia projekteja ja ajankohtaisia asioita jokaiselta toimialalta. Hän arveli, että lautakunnalle siirtyy riittävästi tietoa ympäristöterveydenhuollosta. Lautakunta oli kiinnostunut erityisesti sisäilma-asioista, joista oli myös sisäilmaryhmä käynyt antamassa tietoiskun. Uusi lautakunta perehdytetään aina yksikön

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

toimintaan ja päällikkö on mukana kokouksissa, joissa on esiteltäviä asioita, jolloin lautakunnan jäsenet pystyvät kyselemään ajankohtaisista asioista. Kehittämisehdotuksena voisi olla, että lautakunnalle vietäisiin vuoden puolella välissä tilannekuva yksikön tilanteesta.

Minkäänlaista poliittista ohjausta ei ole ollut havaittavissa lautakunnan taholta. Lautakunnassa viedään ympäristöterveydenhuollon asioita eteenpäin, keskustellaan niistä, mutta valvontayksikön edustajat arvelivat, ettei ympäristöterveydenhuoltoa koskevia asioita välttämättä koeta lautakunnassa poliittisesti mielenkiintoisiksi.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Yhteenveto

Isot linjat ovat kunnossa tarkasteltujen aihepiirien osalta. Yksikössä on kokoa, laatua ja yritystä. Henki on hyvä ja kehitysorientoitunut. Päällikkö luottaa alaisiinsa ja nauttii henkilöstön tuesta. Valvontayksikkö on alueellinen esimerkki monella tapaa.

Yksikössä on vahva osaaminen ja siellä kehitetään sisäisiä asioita runsaasti sekä tarkastellaan asioita tulevaisuutta silmällä pitäen. Osallistutaan aktiivisesti myös valtakunnalliseen kehitystyöhön ja ollaan mukana monissa työryhmissä sekä ohjataan opinnäytetöitä.

Resursointi ja henkilöstön työn organisointi näyttää olevan kunnossa ja tarkoituksenmukaisesti järjestetty. Tiimijako toimii hyvin ja yksikössä on avoin keskusteluympäristö, mikä tukee työntekoa ja työssäjaksamista.

Tupakkavalvontaa on osin hajautettu myös elintarvike- sekä huoneistotiimeihin, jolloin varahenkilöjärjestelmä on parantanut reagointimahdollisuuksia ja työssäjaksamista.

Vyha-järjestelmän kohdassa "Resursseja koskevat lisätiedot" tulee ilmoittaa se htv-määrä, joka saadaan ostopalveluna eläinlääkintähuoltoon ja elintarvikevalvontaan (maitotilat, lihaleikkaamo, kontaktimateriaalivalvonta).

Vyhan ja valvontasuunnitelman resurssitiedoissa on eroja, jotka keskustelun myötä taustoituivat ja kokonaisuus avautui siten paremmin kuin pelkkä tilasto. Suunnitelman ja toteuman epäsuhtaa selittää osittain kesätyöntekijöiden huomioiminen vain toteumassa. Suunnitelmallisen valvonnan ja muun valvonnan osalta arviointi on haastavaa. "Suunnitelmallinen valvonta" on käsitteenä osin epäselvä.

Yksikössä on kattavat delegoinnit, joiden tarkoituksenmukaisuudesta on keskusteltu. Hyvä asiantuntemus ja riittävät resurssit mahdollistavat pitkälle viedyn delegoinnin, joka johtaa joustavaan ja tehokkaaseen asioiden käsittelyyn.

Häiriötilanteissa toimitaan mahdollisimman pitkälle normaaliajan toimintatapojen mukaan. Jos on rajatapauksia, niin ne olisi hyvä tiedostaa ja käydä jonkinlaista linjakeskustelua eri yksiköiden kesken.

Maksutaksassa on määrätty elintarviketoiminnan lopettamista koskevan ilmoituksen käsittelystä 'nollan euron' suuruinen maksu. Taksapäätöksessä olisi hyvä perustella, miten tällaiseen ratkaisuun on päädytty.

[Valvontayksikkö on 12.2.2024 antanut asiaan liittyvän selvityksen ja liittänyt siihen mukaan ympäristö- ja rakennuslautakunnan päätöksen, josta käy ilmi myös käsittely sekä perusteet tehdyille ratkaisulle. Annetun selvityksen mukaan asiaa on perusteltu lautakunnalle yhtäläisellä käytännöllä terveydensuojelun kanssa. Maksu päätettiin jättää perimättä myös siitä syystä, että valvonnan perusmaksujen oikeaa laskutusta varten haluttiin saattaa rekisterit ajan tasalle.

Selvityksessä on edelleen mainittu, että ympäristöterveydenhuollon maksutaksan seuraavan tarkistuksen yhteydessä, valvontayksikössä tullaan pohtimaan maksujen perimiskäytäntöjä uudelleen ja perustelevaan päätökset.]

Ympäristöterveydenhuollossa tehdyt viranhaltijapäätökset voivat paikallisesti olla vaikutuksiltaan erittäin merkittäviä, kokonaisvaltaisia sekä laaja-alaisia. Päätöksillä voi olla muun muassa

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

taloudellisia, teknisiä, sosiaalisia sekä toiminnallisia vaikutuksia. Asioiden käsittely voi johtaa myös laajempaan mielenkiintoon esimerkiksi kuntalaisten ja median osalta tai käsittely voi politisoitua. Tämän vuoksi luottamushenkilöiden olisi hyvä saada mahdollisimman laajasti ja säännöllisesti tietoa ympäristöterveydenhuollon hankkeista, valmistelussa olevista asioista sekä viranhaltijapäätöksistä. Luottamushenkilöt ovat osaltaan vastuussa ympäristöterveydenhuollon toimeenpanosta ja toiminnasta.

Päivämäärä ja allekirjoitus

27.2.2024

Lari Hölttä

ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja,
arviointi- ja ohjauskäynnin vastuhenkilö (24.1.2024 alkaen)

Liitteet

Jakelu Kuopion kaupunki, ympäristöterveydenhuolto (kirjaamo@kuopio.fi)

Tiedoksi Aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuoltoyksikkö
Ruokavirasto (kirjaamo@ruokavirasto.fi)
Terveystieteiden tutkimuskeskus ja valvontavirasto Valvira (kirjaamo@valvira.fi)

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Tämä asiakirja ISAVI/4133/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/4133/2023 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Hölttä Lari 27.02.2024 12:16